

Posudek oponenta disertační práce Josefa Řídkého

“Styl a historie. Vliv literarity jazyka na podobu historické temporality.”

**předkládané v roce 2022 na Ústavu české literatury a komparatistiky
(studijní obor: Obecná a srovnávací literatury (komparatistika))**

I. Stručná charakteristika práce

Objemnou disertační práci Josefa Řídkého (dále jen „autor“) čtu jako originální počín, který teoreticky a detailně rozpracovává to, co Paul Ricoeur představuje ve svém monumentálním *Času a vyprávění* jako miméisis III., tj. způsob, jímž se narace konfigurovaná v rámci miméisis II promítá do světa čtenáře a zároveň, jak sám čtenář tuto konfiguraci aktivně přejímá a proměňuje skrze ni svůj pohled na svět, či dokonce svět sám (refigurace). Dlužno dodat, že se jedná o perspektivu mimořádně šťastnou, protože sám Ricoeur se tomuto poslednímu aspektu mimetické narativní práce sice věnuje především ve třetím oddílu výše zmíněného titulu, nicméně činí tak především v rámci fiktivního vyprávění (literatura) a samotné historiografie se dotýká pouze okrajově, pokud vůbec. Mohli bychom tak bez nadsázky říci, že autor tu vytváří svěbytnou recepční estetiku historiografie, kterou sám ovšem, na první pohled možná poněkud matoucím způsobem, nazývá rétorikou. Nicméně i volba tohoto výrazu je v poslední části dostatečně ospravedlněna. Vypracování či dopracování této estetiky či rétoriky je pak více než na místě nejen vzhledem k Ricoeurovi samotnému, ale i k celé teoretické reflexi o historiografii, která se tomuto momentu psaní dějin věnuje poskrovnu.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Práce má dle mého soudu vysokou úroveň. Zabývá se v rámci oboru důležitým tématem, které není u nás, a vzhledem k vybrané perspektivě (zde míněna ona „recepční estetika“/rétorika) ani v zahraničí, dostatečně zpracované. Strukturou je práce přehledná, závěry zdůvodněné a styl zdaleka převyšuje běžný standard disertačních prací.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

Po formální stránce (gramatické chyby, překlepy, citace) nelze práci mnoho (pokud vůbec něco) vytknout. Práce je přehledně a systematicky členěná, závěry jsou vyargumentované. Práci navíc zdobí zajímavý výběr pramenů, k čemuž se ještě dostanu níže. Výraz „výběr“ je zde naprosto opodstatněný a nutný, protože v záplavě historiografické produkce vyžaduje volba reprezentativních titulů skutečně široký a poučený přehled i cit. Velmi oceňuji rovněž autorův styl, který je nahony vzdálen suchému, akademickému výkladu, zároveň ale neupadá do obskurního výraziva. Autor přitom dokáže přijít s některými nevšedními, ovšem velmi trefnými metaforami. Za vše lze uvést zvláště s. 149: „U Jablonky však vyloženě vyčnívá, jak moc je celé vyprávění od stop odvislé. Postupuje po nich jako po kulech ve vodě, mimo ně nemůže existovat.“ Tento obraz je velmi výstižný a nepotřebuje dalšího komentáře. Jsem dokonce v pokušení říci, že jde o metaforu historikovy práce vůbec. Přiznám se ovšem, že mi poněkud uniká důvod (samozřejmě kromě důvodů zcela praktických), proč autor nepřekládal citáty. Chápal bych to, pokud by autor prováděl jejich hlubší sémantickou analýzu, což není podle mého názoru ten případ. Citáty zde totiž většinou

fungují jako pouhé dokreslení autorových vlastních analýz. Pokud je chtěl předložit čtenáři v originále kvůli ověření specifický výrazů a termínů, pak tak měl učinit u všech cizojazyčných publikací (a to se týká zvláště Ricoeurova *Casu a vyprávění*). Nicméně tuto námitku nepovažuji za nijak podstatnou. V následujících částech se budu věnovat konkrétním oddílům práce.

V první části se setkáváme s detailním rozбором Ricoeurových východisek, tezí a konkrétních pojmů, jimiž se snaží řešit Augustinovy aporie časovosti a poměr, který čas váže k vyprávění. Zde se setkáváme s výchozí tezí, která historii chápe jako provedení časovosti, jež je možné pouze prostřednictvím práce jazyka ve formě „konfigurování dějinných stop do zápletky“ (s. 25). Přitom se ale autor snaží po právu vyvázet Ricoeura z nařčení o pannarativismu a klade důraz na momenty, které jej odlišují od narativistických přístupů anglosaské provenience. Vyprávění se zkrátka s historiografií nekryje, byť mezi nimi dochází k podstatným průnikům (narace jako „vnitřní potenciál každého historického díla“). Autor se ovšem zdaleka neomezuje na pouhé komentování Ricoeurových myšlenek, ale rozpracovává je už v této části dál. To je zjevné především v oddílu Barvy dějinnosti, kde formuluje (samozřejmě s pomocí jiných autorů jako Hartog, Koselleck, Veyne, de Certeau aj.) různé režimy historicity.

K této části bych měl jednu kritičtější otázku, která je však více konceptuálního rázu a proto ji ponechávám na závěrečnou část posudku. Zde jen několik letmých poznámek:

1) s. 49 – „Zde naopak vystupuje jako zdroj čas psychologický, který proti nekonečné sérii zaměnitelných okamžiků klade přítomný moment, ono nyní, které nám dává pojem budoucnosti a minulosti; právě ono propůjčuje smysl zakladatelské události a umožňuje představit si událost tak zásadní a novou, že zpretrhá vazby s minulostí a dá zrodit nové době.“ – Skutečně bych se zde vyvaroval výrazu „psychologický“! Spíše lze mluvit o čase lidském, subjektivním či sociálním, ale jen těžko o čase psychologickém, pokud ovšem rozumíme termínu „psychologický“ stejným způsobem, tj. ve smyslu „vnitřním“, čistě individuálním).

2) s. 60 – „Historik a jeho čtenář rozumějí dějinnému vyprávění, protože rozumějí i jeho aktérům, dokáží je pochopit, sdílí s nimi stejnou půdu pod nohama. Nás i naše předky pojí fakt, že jsme, slovy Patočky, pozemšťané.“ – To je poměrně silné tvrzení, které není vůbec samozřejmé a odkaz na Patočku ho zde nijak nezachraňuje (co to znamená „být pozemšťané“?). Kdyby se autor opřel o Collingwooda, pak bych tvrzení dokázal pochopit, byť jeho teze o „reenactment“ jsou dnes již těžko udržitelné a troufám si říci, že Ricoeur ani Gadamer by ji jen stěží přijali (jako základ hermeneutického porozumění – přinejmenším ne v této podobě). Proč by nemohl platit spíše opak (přinejmenším v rámci historiografie) – historik a čtenář chápe/rozumí dějinnému vyprávění jako dějinnému, právě protože už nemá společnou půdu s minulými aktéry, procesy, událostmi?

3) s. 94 – „S jednáním však téměř zcela vystupujeme z říše vyprávění – ta zde zůstává jaksi v ozvěně, jako horizont, jako prostor. Jednání tvoří konkretizaci, aktualizaci vyprávění.“ – To je podle mě trochu matoucí vyjádření. Chápu, co tím autor chtěl říci, ale používat výrazy „téměř zcela“ moc nepomáhají. Vystupuje anebo ne? Nebo jsme někde na hranici? A jak se to má s druhou větou? Jestli jednáním vystupujeme z vyprávění, pak jak může jednání tvořit jeho aktualizaci. A není tomu spíše naopak, že vyprávění aktualizuje nějaké minulé jednání v přítomnosti? A jak se to má nakonec s „předpokládanou jednotou vyprávění a tvoření [tj. asi jednáním – předpokládám, že se tvoření

dějin uskutečňuje skrze jednání] dějin“, o které se mluví na s. 82? Jak říkám, jde spíše o záležitost formulační, aby nedošlo k případným chybným výkladům.

Vlastní originální jádro práce začíná až následujícím oddílem (Styl historie), které autor uvádí analýzou tří historických děl. Jejich výběr je třeba ocenit hned ze dvou důvodů. Jednak jde o díla moderní historiografie, čímž se vymyká z dosavadních naratologických analýz, které se zaměřovaly převážně na klasická díla historiografie 19. století. A jednak jde o práce natolik výrazné a navzájem velmi odlišné, že lze na nich jasně ukázat možnou variabilitu zpracování historického materiálu. Velmi oceňuji autorovu reinterpretaci pojmu *figury* jako určitého druhu znaků, které orientují čtenáře směrem k určité zkušenosti času (s. 173). To je skutečně zásadní konceptuální postřeh, který přímo volá po nějaké komplexnější typologizaci (např. ve smyslu, jakým Deleuze typologizuje filmové znaky v návaznosti na Peirce).

Jedna z nejlepších a rovněž nejtipnějších pasáží celé práce je pak věnována tzv. výchozímu stylu. Tolikrát provařené kritice tohoto typu historického psaní ovšem autor dokáže dát zcela nový náboj, což se ukazuje mj. v krásné, řekl bych až dialektické, pasáži ze s. 197, kde autor demonstruje, jak může naoko střízlivý a objektivistický duch výchozího stylu lehce propadnout ve svůj opak – ezoterii. Neméně originální a analyticky pronikavé jsou ovšem i následující kapitoly, které se zabývají velkými a malými měřítky. Zde bych rád vyzdvihl zvláště přesné rozborů prací Kennetha Pomeranze a Roy Bin Wonga. Velmi přínosné se mi jeví i rozlišení a aplikace *bottom-up* a *top-down* přístupů u velkých měřítek.

Mám-li být hnidopich, pak snad jen několik poznámek. V kapitole o Jablonkovi se na s. 139 mluví o tom, že „pravda je [podle Jablonky] je vždy až procesem *rozumění*“ (kurziva je moje). Přitom v citovaném originále píše Jablonka: „le vrai, résultat d'une opération intellectuelle et facteur de connaissance, concourt à l'intelligibilité“, což se dále potvrzuje v autorově komentáři. Řeč je tedy o „uchopování“, „poznávání“, což není to samé jako „rozumění“ – pokud ovšem chce autor zastávat své hermeneutické východisko, podle něhož je, dovoluji si tvrdit, rozumění a uchopování/poznávání přeci jen cosi odlišného (v čem přesně toto odlišení spočívá, je už samozřejmě záležitostí debaty).

Poslední oddíl je už veden přímo vytčeným úkolem celé práce – vypracovat podstatné rysy rétoriky historického psaní. Zde nelze než jen vyzdvihnout relevanci autorovy kritiky (pan)narativistických přístupů, které vytýká neschopnost vysvětlit vposled skutečně historický charakter („minulostnost“) historiografie (s. 290–291). To je opravdu zásadní a ne tak často (pokud vůbec) zmiňovaný bod. Skutečně, *narace plus explanace* (Ankersmit) se ještě vůbec nemusejí rovnat historickému psaní/vyprávění, či jinak řečeno, tato rovnice nedokáže ještě vysvětlit onen historikův přínos pro konceptualizační práci. A to samé, jak si je toho autor sám velmi dobře vědom, platí i o vztahu k příbuzným humanitním a sociálním vědám jako jsou např. sociologie či etnologie. Jistě, historik používá, vybírá si a vykrádá přístupy, pojmy a teorie ze všech možných oborů, nicméně to „vlastní“, co k nim přidává, je specifický časový rozměr. Ten ovšem nelze vyreparovat z žádného historikova empirického bádání ani z jiné, speciální disciplíny, ale vyžaduje spíš filosofický přístup – vlastní filosofii historicity/historického. Nutno dodat, že tento problém nedokáže adekvátně řešit (či vůbec adresovat) ani poslední práce anglosaské (post)narativistické školy (viz např. Jouni-Matti Kuukkanen, *Postnarrativist Philosophy of Historiography*, 2017).

Nicméně, autor vidí řešení ještě někde jinde – právě v rozpracování refiguračního momentu mimetického procesu (mimésis III.): v recepční estetice historiografie, či (jeho slovy) rétorice. Celá stavba práce se tak tímto krokem završuje, získává charakter logicky vystavěného celku, kde se rozpracování mimésis III. jeví jako konsekventní závěr předchozích analýz. Skutečně je třeba zdůraznit, že perspektiva, podle níž se onen časový/historický charakter historiografie dovršuje až na rovině refigurace-aktu čtení, je velmi neotřelá a výrazně oživuje reflexi nad historiografickou prací. Zde bych se chtěl ovšem zastavit o trochu déle a pokusil se přeformulovat autorovu vizi. Chápu-li to správně, pak první krok k refiguraci začíná již u tzv. časové implikace (s. 332), která je, zdá se, jakýmsi mezním pojmem – mostem mezi mimésis II. a plnokrevnou mimésis III., byť tvoří dle autora spolu s vyprávěním a pojmem (vysvětlování) triádu konstituující stále ještě mimésis II. Právě v ní totiž dochází k vyvádění pojmu a vyprávění „zpoza sama sebe“ (tamtéž) a směřuje je k proměně horizontu čtenáře a tak i k možné změně jeho postojů a chování. V následující kapitole autor uvádí některé (anebo jsou to jenom tyto?) operátory refigurace: narativní hlas a zvláště narativní identitu. Klíčovým momentem refigurace se tedy zdá být proces čtenářovy identifikace s *něčím*, co je přítomno (anebo není a nachází se na nějaké hranici?) v historickém vyprávění a do čeho nás toto vyprávění vmanipulovává nebo (abychom použili mírnější výraz) uvádí. Toto něco tedy není již, nakolik tomu rozumím, subjektem vyprávění (kvazi-postavou) ale subjektem (možného) jednání. Přiznám se ale, že jde pouze o mou rekonstrukci. Byť samozřejmě mohu respektovat autorovo rozhodnutí podávat nám jen náznaky a teze, přeci jen desetistránková kapitola je poněkud málo (a to zvláště vzhledem k celkovému rozměru práce) na to, že má jít o vyvrcholení celé stavby a zdůvodnění celého předchozího postupu. Přinejmenším nějaké schematizující (ve smyslu „zřehledňující“ nikoliv zjednodušující) shrnutí by samotnému čtenáři velmi pomohlo.

Poněkud do rozpaků mě ovšem uvedla poslední kapitola „Žánry historie“. Ponechám zde stranou možný rozpor mezi první částí práce, kde se možnost existence historie jako takové popírá, a touto poslední kapitolou, kde se její existence (byť jen jako nedosažitelná idea) nejen připouští, ale rovnou se prohlašuje za „architext každé historiografie“ (s. 350). Pokud je totiž premisou to, že příběh dějin je jakožto vyprávění vždy provedením času (s. 349), pak je více než přípustný závěr (a autor ho dokonce i činí!), že univerzální a národní dějiny jako nejvíce vyprávějíci žánr jsou rovněž nejvíce dějinami; jsou dějinami v čistém stavu nebo se mu alespoň v největší míře přibližují. Zároveň jde ale nepochybně o dějiny, které jsou nejvíce vzdáleny dokumentům a stopám a tedy k tomu všemu, co historiografii činí uvěřitelnou jakožto psaní o pravdivém a skutečném (jakkoliv minulém). Jak se toto vše shoduje s Ricoeurovým odmítnutím Hegela a jeho absolutním zprostředkováním je mi docela záhadou, ale rád se nechám autorem vyvést z omylu. Na každý pád si ovšem mohl autor odpustit citování toho nejotřepanějšího klišé humanitních věd (obraz, který čtenáři říká, kým je a odkud a kam se pohybuje). Takovéto omšelé fráze jinak skvělou práci skutečně degradují na pseudofilosofickou odrhovačku. Nicméně, abych samotnému autorovi tolik nekřivdil, jsou tyto fráze (a tato především) vcelku typickým projevem hermeneutické filosofie. A jelikož z ní autor vychází, lze pak těžko vinit pouze jeho samého.

Na úplný závěr je nutno znovu zopakovat, že se jedná o práci originální, která obsahuje nejen pronikavé konkrétní analýzy, ale tvoří i systematicky vystavěný celek.

IV. Dotazy k obhajobě

Zatímco v předchozí části jsem se věnoval konkrétním aspektům práce, zde se omezím na některé obecnější aspekty autorova přístupu. Nutno ovšem znovu podotknout, že se nejedná o nějakou destruktivní kritiku, ale naopak o otázky, které práce vyvolává (alespoň z mé perspektivy), což je jí třeba připsat jen a jen k dobru.

- 1) s. 31 – „Jevy, které vstupují do události násilně či překvapivě, mohou být v širším kontextu adekvátní. Záleží tedy jenom na historikovi, jaký systém zvolí a co všechno do něj zahrne, pole pravděpodobnosti konfigurovaným příběhům nepředchází, není dějinám imanentní.“ – to je poměrně silný, subjektivistický závěr, který přikládá až příliš velkou váhu historikovi a jeho (libo)vůli. Skutečně je to jen na něm, jaký výkladový systém zvolí? Je to skutečně tak, že „pole pravděpodobnosti konfigurovaným příběhům nepředchází“? Není tomu tak, že některé směřování dějin se nám zdá v určitých bodech pravděpodobnější než jiné (a zde nezáleží na tom, jaký směr fakticky kurz dějin nabral)? Skoro se zdá, jakoby autor znovu směšoval svobodu fiktivního vyprávění s vyprávěním historickým, které se zároveň pokouší jasněji odlišit.
- 2) Skutečně problematickým se mi zdá Ricoeurův pojem prvořadých entit, které autor bez dalšího přijímá. Ricoeur je definuje především prostřednictvím termínu „kontinuálně existující partikulární společnosti jako národy a etnické skupiny“. Nejen, že jim přisuzuje určité prvotní postavení (jsou to přeci „prvořadé“ entity) v rámci historiografie, ale dokonce je určuje jako výsostný předmět všeobecných dějin! Proč bychom ovšem měli považovat partikulární společnosti jako národy a etnika za výsostný předmět všeobecných dějin? Jak se zde vztahuje partikulární k všeobecnému? Proč by měla být kultura (a s ní věda, umění, technika etc..) až nějakou sekundární historikovou konstrukcí (či řečeno s autorem – abstraktním modelem)? Proč by národ a etnikum mělo být nějakou původnější entitou? Jaký význam zde máme dát výrazu „kontinuálně existující“? Kultura pak nemůže být kontinuálně existující? Formulováno tímto způsobem, jde o neuvěřitelně národoцентриickou a etnocentrickou perspektivu odpovídající tak maximálně historiografii 19. století, která je ale těžko uplatnitelná (samozřejmě pokud si nechceme hrát na národovce se všemi konsekvencemi, které to má) v současné kritické historiografii. Je dost možné, že zde oběma autorům křivdím, ale tento moment by skutečně potřeboval nějak víc vyjasnit, resp. používat jiné termíny.
- 3) Moc rád bych se od autora dozvěděl, jak je to nakonec s „dějinami o sobě“ a co vlastně znamenají. Nejdříve se totiž jejich existence popírá (s. 41), aby se pak s velkou slávou obhajovaly oproti postmoderní skepsi (s. 82 et passim). Proti samotnému výrazu osobně nic nemám, ale nejsem si nakonec jist, co přesně v autorově výkladu znamenají. Někdy se zdá, že jde o podchycení tzv. historického charakteru minulosti („minulostnost“ či historicita o sobě). To je zcela legitimní a produktivní způsob tázání – ne každá minulost či minulé musí nutně implikovat hned historicitu. Rozdíl mezi pouhou minulostí a historicitou se pak jeví jako naprosto stěžejní pro historiografii a její reflexi. Podruhé se ovšem „dějiny o sobě“ jeví jako globální či všeobecné dějiny, tj. jako dějiny (lidského) univerza –

v autorově slovníku jako velké měřítko v jeho aspektu top down, které je (po právu) podrobováno silné kritice (přinejmenším v modu různých úpadků a vzestupů civilizací). Jistě, autor má pravdu, když poukazuje na relevanci globálního přístupu v současné době, tj. perspektivy, kdy je svět úzce propojený a chování lidstva má tak silné globální dopady na život na planetě vůbec. Nicméně tuto relevanci (a možná i prioritu), soudím, neobsahují globální dějiny samy v sobě, ale je spíš důsledkem jistého historického bodu, v němž se lidstvo ocitlo – bodu, v němž je globální pohled nevyhnutelný. Globální perspektiva by pak nebyla původní či prvotní ale byla by pouhou funkcí určité historické situace.

- 4) Tato otázka má čistě vyjasňovací motiv. Ricoerovu perspektivu na historiografii lze chápat jako smíření narativistické perspektivy s nárokem historiografie na určitou formu vědeckosti či objektivitu. Narace je pro historiografii klíčová protože do pojmů vnáší skrze konfiguraci zápletky čas, chápu-li to správně. Na druhou stranu se Ricoeur snaží odlišit historické od fiktivního vyprávění a jejich vztah chápat analogicky – odtud ony pojmy jako kvazi-zápletky, kvazi-postava, kvazi-událost. Co tedy nakonec odlišuje historiografii od fiktivního vyprávění? Je to pouze ono „Forschung“ – výzkum (prameny, archivy) a logická argumentace/vysvětlování? Je pak historiografie pouhým součtem vyprávění + vysvětlování + odkaz na pramenné stopy? Nebo má ono (kvazi)vyprávění historiografie nějaký specifitější charakter? Odkaz na analogii, zdá se mi, vztah mezi nimi spíš zatemňuje, než vysvětluje (ostatně jako každá analogie ve vědě). Není samo Ricoerovo pojmosloví, které hojně používá ono „kvazi“/“jakoby“ výrazem teoretické bezmoci? Tuším, že by se autorova odpověď mohla skrývat v onom Veynově heslu „víc vyprávět znamená víc vysvětlovat a naopak“. Nicméně jejich „identita“ (jedná-li se tu o identitu) je mi stále poněkud záhadou.
- 5) To mě přivádí k poslední otázce obecnějšího rázu: Co je nakonec *primárním* cílem či pohnutkou historiografie – vytvoření příběhu nebo zkonstruování adekvátního pojmu, estetický zážitek nebo poznání? Otázka je dle mého soudu rétorická. Schválně zde proto zdůrazňuji onen výraz „primární“, protože jsem si vědom toho, že věda může mít estetický efekt, resp. může využívat estetických prostředků. Není to ale, řečeno s Mukařovským, její primární funkcí (v případě prostředků, nástroj). Abych byl konkrétnější, odkážu na autorovu analýzu Kennetha Pomeranze a jeho dnes již slavné *The Great Divergence*. V pasážích věnované této knize autor velmi zdařile identifikuje hlavní Pomeranzův („poetický“?) postup – zestejňování/ztotožňování a jeho estetický efekt (s. 225–226). Mluví se dokonce v tomto kontextu o „vůdčím principu“ (s. 225), který lze následně klást do kontrastu s principem diference (např. u de Certeaua, který vyzdvihuje akcent na odlišnost) či analogie (meta-příběhy o civilizacích a jejich pádech). Autor (přinejmenším na první pohled) nepreferuje ani jeden z nich, ale připouští relevanci všech. Poněkud se mi ale v autorových analýzách ztrácí jeden klíčový aspekt – Pomeranz nezestejňuje, protože chce zestejňovat, ale protože řeší nějaký *reálný problém*: v jeho případě problém důvodů a příčin odlišných vývojových trajektorií, které nabraly různé civilizační okruhy v druhé polovině 18. století za *předpokladu* stejných výchozích podmínek. Ono kladení stejných výchozích předpokladů ale není důsledkem nějakého libovolného ztotožňovacího Pomeranzova postupu, ale důsledkem toho, že dosavadní přístupy hledající odlišnosti v kultuře, mentalitě,

ducha kapitalismu i právě samotných ekonomických podmínek selhaly (mutatis mutandis to samé platí pro Bin Wonga). Vůbec nechci předhazovat autorovi, že si tohoto rozměru není vědom, text sám má ovšem často tendenci sklouzávat do tohoto čistě narativistického či poetizujícího tónu. To mě přivádí k myšlence, zda by nebylo rovněž zapotřebí (analogicky k tomu, jak autor rozpracovává mimesis III.) rozpracovat rovněž i mimesis I – úroveň reálných předpokladů (skutečného světa praxe) historiografického psaní. To bychom už ovšem museli dle mého názoru zcela opustit hermeneutickou perspektivu s jeho pouhým předporozuměním světu našeho jednání (výrazů jako činitel, cíl, prostředek atd.). Z něho samotného lze totiž jen těžko odvodit nutnost přechodu ke zkoumání z historické perspektivy.

V. Závěr

Zmíněné poznámky a dotazy rozhodně nemají v úmyslu jakkoliv zpochybňovat celkovou velmi vysokou úroveň autorovy disertační práce. Předběžně ji proto klasifikuji jako *prospěš.*

24.1.2022

Jiří Růžička